

NYA BIDRAG TILL SKANDINAVISKA HALFÖNS MYRIOPODOLOGI

AF

C. O. VON PORAT.

Alltsedan 1870—71, då Dr A. STUXBERG offentliggjorde sina »Bidrag till Skandinaviens myriopodologi»,¹ har, med undantag af ett par spridda uppgifter,² intet meddelats om våra nordiska myriopoder. Att erhålla en sammanställning dels af de sedan dess för vår fauna nyupptäckta former, dels af samtliga arters utbredning, såvidt man har sig den känd, torde därför ej vara utan sitt intresse, och det är i sådan förhoppning följande rader nu öfverlemnas till offentligheten.

Då anledning funnits till förmodan, att våra Iulus-former af *terrestris*-gruppen — eller de nästan enfärgadt mörka, med stjärtprocess försedda arterna af detta slägte — — tarfvade en fullständigare utredning, än som hittills kommit dem till del, har jag särskildt bemödat mig om att egna dem en omsorgsfullare granskning. Mitt arbete har härvid väsentligt underlättats af i

¹ Öfers. K. Vet. Ak. Förhandlingar, 27:e årg. N:o 8, Stockholm 1876. (Sveriges Chilognather) och d:o d:o 28:e » N:o 4, » 1871. (Sveriges Chilopoder).

² Dessa äro, såvidt mig är bekant, blott följande: *Lithobius borealis* MEINERT funnen i Sverige, af A. STUXBERG. Öfers. K. Vet. Ak. Förh. 32:a årg. N:o 2, Stockholm 1875; uppgiften om förekomsten af Pauropus (Huxleyi LUBBOCK) i »Djurriket» af T. Tullberg, Stockholm 1885; samt undertecknads meddelande »Om några norska myriopoder» i 8:e årg. h. 1 af denna tidskrift Stockholm 1887 — hvilken förteckning äfven återfinnes i »Forhandl. ved de Skand. Naturf. 13:e möde.»

främsta rummet konservatorn vid Lunds universitets zoologiska museum hr C. ROTH, genom hvars försorg en af honom för nämnda museum hopbragt, synnerligen rikhaltig samling af skånska myriopoder stälts till mitt förfogande. Vidare hafva hrr prof. FR. MEINERT i Köpenhamn och prof. R. LATZEL i Wien visat mig godheten att meddela mig exemplar af några i deras arbeten — hvilka, som bekant, tillhöra det yppersta, som om myriopoderna offentliggjorts — beskrifna arter, hvarjämte äfven prof. AURIVILLIUS i Stockholm och prof. TULLBERG i Upsala beredvilligt tillstått mig de delar af Riksmuseets och Upsala-museets samlingar i denna gren, hvilka jag utbedt mig till påseende, och är det mig en kär pligt att för allt detta betyga nämnda herrar och män min stora tacksamhet.

Genom detta välvilliga tillmötesgående samt genom tillgång till en af framl. Dr MENGE i Danzig utlagd myriopodsamling, anslutande sig till hans uppsats: »Myriopoden der Umgebung von Danzig»,¹ har det blifvit mig möjligt att säkrare än eljes angifva vissa synonymer. Denna jämförelse af originalexemplar har gifvit resultat, som i många fall varit rätt oväntade. För att redan här i korthet angifva de märkligaste, har t. ex. den af STUXBERG och mig under namn af *Iulus terrestris* L. upptagna art, hvilken med största sannolikhet ock är LINNÉS, befunnits vara en helt annan än *Iulus terrestris* MEINERT och i stället sammanfalla med dennes *Iulus rugifrons*. MEINERTS *Iulus terrestris* däremot, hvilken LATZEL på grund af dess förmodade allmänna förekomst äfven i LINNÉS fädernesland kallat *Iulus scandinavicus*, är hittills icke funnen på skandinaviska halfön. Den verklige *Iulus fallax* MEINERT, hvilken ock tillhör vår fauna, är alls icke *Iulus fallax* LATZEL, utan snarare dennes *Iulus longabo* (KOCH). Och den *Iulus*-form, som jag 1866² identifierade med *Iulus ferrugineus* KOCH, men sedan³ på MEINERTS⁴

¹ I Neueste Schriften der naturf. Gesellsch. in Danzig, 4:e b. 4:e h., Danzig 1851.

² Bidrag till kännedomen om Sveriges myriopoder. Ordningen Diplopoda. Stockholm 1866.

³ Öfvers. Vet. Ak. Förh., 26:e årg. N:o 6, p. 646.

⁴ Se hans anmärkning vid synonymien för *Iulus fallax*: Danmarks Chilognather i Naturh. Tidkr., 3 R., 5 B., Köbenhavn 1868.

auktoritet kallade *Iulus fallax* MEINERT, låter upplösa sig i tvenne arter, *Iulus læticollis* n. sp. och *Iulus minutus* n. sp., hvilka båda äro väl skilda från MEINERTS ofvan skrifna art.

I STUXBERGS ofvan anförda »Bidrag etc.» jämte tillägget af år 1875 lemna han, sedan han än vidare fullföljt den af MEINERT påbörjade reduktionen af LUDW. KOCHS *Lithobius*-arter, beskrifningar af 35 arter svenska myriopoder.

I Prof. TULLBERGS Djurriket omnämnes såsom svensk: *Pauropus* (*Huxleyi* LUBBOCK).

Min ofvan omnämnda förteckning öfver norska myriopoder upptager för första gången såsom funna på skandinaviska halfön:

Lithobius microps MEINERT,

Scolioplanes crassipes (MEINERT), C. L. KOCH.

Polydesmus denticulatus C. KOCH (= *Pol. acutangulus* MENGE).

Polydesmus [*Paradesmus*] *gracilis* C. L. KOCH.

I efterföljande uppsats anmälas nu såsom tillhörande vårt faunaområde äfven:

Lithobius nigrifrons LATZEL, HAASE & LATZEL,

Scolioplanes maritimus (LEACH),

Polydesmus coriaceus PORAT, var., *borealis* n. v.,

Scytonotus digitatus n. sp.

Brachydesmus superus LATZEL,

Blaniulus fuscus AM STEIN,

Iulus vagabundus (LATZEL),

» *læticollis* n. sp. samt

» *minutus* n. sp.,

af hvilka dock *Scytonotus digitatus*, liksom *Paradesmus gracilis*, är en exotisk, hos oss blott i drifhus anträffad form.

Af de arter, som förut ej varit beskrifna i den svenska entomologiska literaturen, lemnas här antingen utförligare beskrifningar eller kortare diagnoser. För de öfriga angifves blott utbredningen, hvarvid, då intet annat anföres, de med kursiv stil tryckta lokálnamnen beteckna nya fyndorter.

Första Ordningen CHILOPODA

LATREILLE 1817.

Underordningen Chilopoda anamorpha HAASE 1880.

1:a Familjen LITHOBIIDÆ NEWPORT 1844.

I. Släktet *Lithobius* LEACH 1814

(Trans. Linn. Soc. Lond. I. XI, p. 381.)

- A. 9:e, 11:e och 13:e ryggsköldarnes bakhörn tandlikt utdragna (= Undersläktet *Lithobius* s. str. STUXBERG).
- a. Analbenens klo enkel.

1. *Lithobius forficatus* LINNÉ 1758 (ex parte)

(Syst. Nat. ed. X. pr 638).

Lithobius forficatus tages här i den omfattning, som STUXBERG i sitt värdefulla bidrag till utredningen af artbegreppet inom detta mångformiga släkte (Sveriges Chilopoder, Öfvers. Vet. Ak. Förh. 1871, p. 493 och följande) gifvit den. Alltså innefattar arten äfven *Lithobius hortensis* L. KOCH och *Lithobius coriaceus* L. KOCH.

En verklig kosmopolit bland tusenfotingarne; anträffad i Europa så nordligt som i Finnmarken och så sydligt som i Italien och Spanien; dessutom känd från Nordamerika, *St. Helena* (enl. exemplar å Zool. Riksmuseum i Stockholm) och *Melbourne* (Göteborgs museum).

2. *Lithobius nigrifrons* HAASE & LATZEL 1889.

(Schles. Chil. p. 25.)

Syn. 1880 *Lithobius nigrifrons* LATZEL, Die Myr. d. Österr.-Ung. Mon. I, p. 71.

Kroppen tämligen smal, framtill afsmalnande, i segmentens kanter äfvensom på hufvudet glest, men tämligen långt hårig. *Antennerna* 36—41-ledade, nästan af halfva kroppens längd. *Ryggsköldarne* glänsande, föga ojämna, liksom hufvudet ytterst fint punkterade; den sista ryggskölden i bakkanten hos hanen djupt,

hos honan föga urbräddad. *Buksköldarne* äfvenledes glänsande, föga punkterade, i midten med en längsgående fördjupning. *Gripfötternas höftedel* nästan opunkterad, framtill smal, med tvenne tämligen kraftiga, intill hvarandra närmade tänder på hvarje hälft; framkanten dessutom försedd med flere långa borst. *Ögonen* med 13—16 tydliga och rätt stora oceller, fördelade i 3—5 rader. *Höftporerna*: 3—4, 4—5, 4—5, 4—3, vanligast 4, 5, 5, 4, runda. *Analbenen* tämligen långa, men kortare än antennerna, undertill med 0, 1, 3, 2, 0 taggar; höftens sida undertill utan tagg; klon alltid enkel. *Taggväpningens* formler äro 1:sta benparet: $\frac{0, 2, 1, 1 \text{ eller } 0, 1, 0, 0}{0, 0, 1, 1}$; 14:e benparet: $\frac{0, 3, 1, 1-0, 3, 1, 0}{1, 3, 3, 2}$; analbenen:

$\frac{0, 2, 0, 0}{1, 3, 2, 0-1, 3, 3, 0}$. *Honans genitalklo* 3-klufven med yttre sidotaggen minst; sporrar 2 + 2.

Färgen ofvan brun, kroppen baktill mörkare, undertill ljusare; hufvudet ofvan och under gult, med ögonen och en skuggning emellan dem svartbruna, de bakersta benparen mer eller mindre bruna eller violetta *med analbenens femte led gult genomlysande*; ofta är äfven samma led på preanalbenen äfvensom de öfriga benens tarser af samma i ögonen fallande färg.

Till färgen erinrar denna art något om *L. erythrocephalus*; dock är den senares hufvud framtill ännu mer svartskuggadt.

Längd: 8—15 m.m.; bredd ända till 2 m.m.; antenner: 5—6 m.m.; analben: 4 m.m.

Funnen i Vestmanland, där jag denna sommar (1888) tagit några exemplar — 4 hanar och 1 hona — vid Kungsör. De anträffades alla under barken på alstubbar i en fuktig dalgång. — Schlesien, V. Österrike.

Enligt LATZEL och HAASE kan antennledningarnas antal vexla emellan 34—43, höftporernas stiga till 5, 6, 5, 5, ocellernas till 17, samt analbenens 4:e led ofta vara hos hanen ofvan plattad eller lätt urhållkad.

b. *Analbenens klo med biklo.*

3. *Lithobius glabratus* C. L. KOCH 1847.

(Syst. d. Myr. p. 149.)

Syn. 1881 *Lithobius glabratus* LATZEL, Die Myriop. d. Österr.-Ung. Monarchie. I p. 74 (enligt LATZELS granskning af svenska exemplar.)

Synonym med *Lithobius bucculentus* MEINERT, HAASE och STUXBERG, med afskiljande ur den sistnämdes synonymlista åtminstone af *Lith. agilis* (KOCH) MEINERT, hvilken i sin sidotagg undertill på analbenens höfter eger ett godt artmärke; synonym alltså äfven med *Lithobius melanocephalus* L. KOCH och *Lithobius venator* L. KOCH, hvilka jag i min förteckning 1869 (Öfvers. Vet. Ak. Förh. p. 638) anmälde såsom svenska.

Funnen i Skåne, Blekinge, Småland, på Öland och Gotland, öfverallt mindre allmän. — Danmark och Holland, N. o. S. Tyskland, Österrike, Schweiz, Italien.

b) var. *hebescens* mihi.

Denna form, som jag i Öfvers. Vet. Ak. Förh. 26:e årg. N:o 6 p. 639, ehuru med tvekan, identifierade med LUDW. KOCHS *Lith. macilentus*, upptages här såsom en varietet af ofvanstående enligt STUXBERG mångskiftande art. Äfven om den nu ej är KOCHS *Lith. macilentus* — enär denna enligt LATZEL, som sammanslår den med *L. agilis*, skall ega analbenens höfter undertill väpnade med en sidotagg, hvilken vår form saknar — så äro olikheterna med hufvudarten *L. glabratus* så pass betydande, att jag fortfarande har stor benägenhet att anse den såsom själfständig art. Se här det viktigaste:

Ögonens oceller smärre och plattade, äfven hos storvuxna exemplar färre till antalet och ej bildande så regelbundna rader — på ett exemplar, hvars kroppslängd (analbenen oräknade) utgjorde 12 m.m., kunde, och det ej utan svårighet, räknas blott 8 låga oceller, medan på ett 11 m.m. långt exemplar af *L. glabratus* funnos 17 stora, i tydliga rader fördelade —; benens taggväpning ej så riklig, på analbenens undre sida ej öfverstigande 0, 1, 3, 1, 0; honans genitalklo visserligen treklufven, men den yttre taggen liten och sittande långt nedom mellantaggen. Dessutom är kroppen mera långhårig, ryggsköldarne ej så jämna som hos hufvudarten, utan tvärtom lätt skrynkliga, kroppsfärgen mörkare, analbenen längre och antennledningens antal högt (omkr. 40). Spritlagda exemplar hopdraga ock hårdt benen, hvilket tyder på en annan muskulatur än hos den typiska *L. glabratus*, där benen äfven hos i sprit dödade djur bibehålla sitt naturliga, halft utspärrade läge. — Huru mycket karaktererna kunna va-

riera, är dock ej med det ringa undersökningsmateriel som föreligger, möjligt att afgöra.

Funnen hittills blott i Dahlby hage nära Lund.

B. *Endast 11:e och 13:de ryggsköldarnes bakhörn tandlikt utdragna* (= Underslägtet *Hemilithobius* STUXBERG.)

4. *Lithobius borealis* MEINERT 1868

(Nat. Tidskr. 3 R. 5 B. p. 263.)

Känd blott från den af STUXBERG uppgifna fyndorten: Kungshamn i Upland. — Färöarne.

C. *Ingen ryggsköld med tandlikt utdragna bakhörn* (= Underslägtet *Archilithobius* STUXBERG.)

a. *Analbenens klo enkel.*

5. *Lithobius curtipes* C. L. KOCH 1847.

(Syst. d. Myr. p. 150.)

Bland de allmännaste arter i mellersta Sverige; för öfrigt anträffad på skandinaviska halfön så nordligt som vid Warangerfjord, så vestligt som vid Kristiania och så sydligt som i norra Skåne. — Belgien, Baiern, Schlesien, Österrike.

Denna arts identitet med LUDW. KOCHS *Lith. curtipes* (Die Myriap.-gattung *Lithobius* p. 68) har onödigtvis blifvit dragen i tvifvelsmål i följd af ett tryckfel (jfr HAASE, Schles. Chilop. p. 39!). KOCH kom nämligen att angifva hanens »kägelformiga fortsättning» eller process såsom befintlig på analbenens femte led i st. f. på den fjärde. Redan PALMBERG (Sverig. Myr. Chilopoda, Stockholm 1866, p. 19) fann denna uppgift bero på ett misstag och identifierade därför utan tvekan KOCHS art med vår svenska form. Men STUXBERG upprepade 1871 KOCHS tryckfel, och då MEINERT (Nat. Tidskr. 3 R., 8 B. p. 341) på grund däraf, och därför att ögonen hos de svenska exemplar han sett ej kunde sägas stå i »quincunx«, sammanslog vår *Lithobius curtipes* med *Lith. crassipes* L. KOCH, så följde STUXBERG 1876 (Öfvers. Vet. Ak. Förh. 1876, N:o 2, p. 27) hans föredöme och anmärkte till yttermera visso, »att *L. curtipes* C. L. KOCH icke förekommer eller åtminstone hittills icke blifvit anträffad inom

Skandinaviens område, Sveriges-Norges, lika litet som Danmarks.» Att identiteten med KOCHS från Sydtyskland stammande art är ovedersäglich, framgår emellertid dels af den granskning, prof. LATZEL anställt af till honom sända svenska exemplar, dels af den jämförelse, jag haft tillfälle att göra med exemplar af *L. curtipes* från Baiern, hvilka Dr LUDW. KOCH i Nürnberg välvilligt skänkt mig. Att äfven arträtten är grundad, förefaller mig klart: hanen har i den omskrifna processen hos fullvuxna individer ett tillräckligt och konstant kännemärke, men äfven honan skiljer sig, enligt hvad HAASE och LATZEL visat, genom sin tvåklufna genitalklo från honan af *L. crassipes*. (Om den yttre sidotaggen hos genitalklon någongång spåras, sitter han långt nedom de båda andra). Färgen är ock ljusare rödbrun, och analbenens leder sammandragas starkt samt antaga ett vinkelböjdt läge på i sprit dödade djur.

6. *Lithobius crassipes* L. KOCH 1862

(Myriap.-gatt. *Lithobius* p. 71.)

Allmän i Skåne, på Gotland och Öland, norr om dessa provinser sparsamt förekommande och sporadisk; antecknad från Småland, Vestergötland och *Charlottenlund* vid vestkusten (A. W. MALM). — Danmark, Holland, Belgien, Schlesien, Baiern, Österrike, Ungarn, Frankrike, Spanien och n. Afrika.

b. *Analbenens klo med biklo.*

a) Analbenens höfter på undre (yttre) sidan väpnade med en tagg.

7. *Lithobius erythrocephalus* C. L. KOCH 1847

(System d. Myr. p. 150.)

Allmän. Går långt mot norden, där den är tagen vid *Östersund* (enl. ex. i Riksmuseum) och *Trondhjem* (IPSE). — Danmark, Holland, Nord- och Sydtyskland, Spanien, Algeriet, Madeira; Sibirien.

β) *Analbenens höfter undertill utan sidotagg.*

8. *Lithobius microps* MEINERT 1868.

(Nat. Tidskr. 3 R., 5 B., p. 265).

Syn. 1872 *Lithobius microps*, MEINERT, Nat. Tidskr. 3 R., 8 B., p. 330.

Kroppen smal, jämn och slät, föga hårig, blott hufvudet och analpartiet med spridda, korta hår. *Antennerna* 25—33-ledade. *Ögonen* med 2—3 oceller i enkel rad, det sistnämnda talet vanligast. *Gripfötternas höftdel* opunkterad med 4 (2+2) tättsittande tänder framtill. *Höftporer* 1—2, 2—3, 2—3, 1—2, vanligen 2, 2, 2, 2, runda. *Analbenen* korta, med 4:e och 5:e lederna tämligen förtjockade, isynnerhet hos hanen, höftleden utan sidotagg, taggväpningen på undre sidan af 2:a—5:e lederna 1, 1, 1, 0. *Honans genitalklo* djupt 2-klufven eller otydligt 3-klufven, däri genom att den yttre sidotaggen är blott föga utvecklad och sittande nedom de två öfriga, som äro långa och tättsittande; sporrarne 2+2. *Färgen* blekgul-gulbrun med hufvudet mörkare, undre kroppssidan blekare, analbenen och antennerna rödgula.

Längd: 5—8 m.m.; ant.: 2 m.m.; analben: 2 m.m.

Antennledningarnas antal skall enligt MEINERT kunna stiga ända till 40, analbenens taggväpning till 1, 3, 2, 0, och taggväpningen på de främsta benen uppgifves alldeles kunna försvinna. Hos de norska exemplaren förefunnos i allmänhet på första benparets undersida 0, 0, 0, 1 taggar; preanalbenens taggväpning var, om man ej medräknar den oväpnade höften, $\frac{0, 1, 0, 0}{1, 1, 1, 0}$; analbenens: $\frac{0, 1, 0, 0}{1, 1, 1, 0}$.

Denna art, som förut är anmärkt från Danmark (Köpenhamn), Frankrike (Normandie) och Spanien (flerestädes), fann jag år 1886 i Kristiania botaniska trädgård ymnigt bland multnande löf och trädgårdsaffall.

9. *Lithobius calcaratus* C. L. KOCH 1844

(Deutschl. Crust., Myr. etc. H. 40, taf. 23.)

Från Skåne till Upland — sparsammare ju nordligare man kommer — Öland. — Danmark, Holland, Belgien, Nord- och Syd-tyskland, Frankrike, England, Italien.

Tillägg. År 1866 tog jag i augusti vid Hägganäs i Småland en *Lithobius*, hvilken, ehuru ett yngre individ som i följd af nyss skedd hudömsning ej var lätt att bestämma, svårligen

kan vara annat än *Lithobius mutabilis* LUDW. KOCH, enligt hvad följande beskrifning skall gifva vid handen.

Nionde, elfte och trettonde ryggsköldarnas bakhörn äro ej utdragna, men rätvinkliga (alltså en *Archilithobius*); analbenens ändklo är försedd med en mycket liten biklo (knappt synlig förr än vid 180 ggrs förstoring); deras höfter undertill utan sidotagg; gripfötternas höftdel med 2 + 2 (svaga) tänder. Ögonens oceller stora och tydliga, till antalet 10, fördelade i 3 rader; antennerna 39-ledade; höftporerna 3, 4, 4, 3; honans genitalklo likformigt 3-klufven. Kroppens längd 8,5 m.m.; ant. 4 m.m.; analben: 3,5 m.m. — Första benparets taggväpning: $\frac{0, 0, 1, 0, 0}{0, 0, 0, 1, 1}$; preanalbenens: $\frac{0, 0, 2, 0, 0}{0, 1, 3, 2-3, 0}$; analbenens: $\frac{0, 0, 3, 1, 0}{0, 1, 3, 3, 2}$.

Då jag emellertid ej sedan lyckats finna några utvecklade individer häraf, omnämnes fyndet blott på detta sätt.

II. Slägtet *Henicops* NEWPORT 1844

(Trans. Linn. Soc. Lond. XIX, p. 275—372, tab. 33 & 40).

Syn. 1869 *Lamyctes* MEINERT, Nat. Tidskr. 3 R., 5 B. p. 266.

» 1871 *Henicops* PORAT, Öfvers. Vet. Ak. Förh. N:o 9, p. 1139.

1. *Henicops fulvicornis* MEINERT 1869

(Nat. Tidskr. 3 R., 5 B., p. 266).

Denna art, som jag 1869 (Öfvers. Vet. Ak. Förh., p. 641), innan MEINERTS citerade uppsats var offentliggjord, beskref under namn af *Lithobius gracilis*, synes hafva en vidsträckt utbredning, i det att den i Sverige anträffats i flere provinser, från Skåne till Upland. I Norge är den funnen vid Kristiania. Den föredrager fuktiga lokaler, men träffas äfven på torrare. — Danmark, Spanien, Algier och Nordamerika.

Underordningen Chilopoda epimorpha HAASE 1881.

2:a Familjen SCOLOPENDRIDÆ NEWPORT 1844.

III. Slägtet Cryptops LEACH

(Trans. Linn. Soc. Lond. XI, p. 384.)

1. *Cryptops hortensis* LEACH 1814

(Ibid. p. 384.)

(= *Cryptops agilis* MEINERT, STUXBERG).

Sällsynt. Tagen vid Upsala, på Gotland samt vid Lund (C. ROTH) — Danmark, Holland, Sydtyskland, Italien, Frankrike, England.

3:e Familjen GEOPHILIDÆ LEACH 1814

IV. Slägtet Scolioplanes BERGSÖE och MEINERT 1866

(Nat. Hist. Tidskr. 3 R., 4 B., p. 98.)

Detta slägte, som på grund af bl. a. mundelarnes och sidosköldarnes olikhet af MEINERT utsöndrats ur sl. *Geophilus* s. lat., är till den yttre skapnaden mycket lätt att skilja från öfriga inom familjen genom sitt lilla hufvud, genom den kraftigt utvecklade klon vid gripklons bas samt genom frånvaron af de hos *Geophilus* s. str. så vanliga längslinierna på ryggsköldarne. Hanarnes analben utmärka sig ock genom en ovanlig tjocklek.

1. *Scolioplanes crassipes* C. L. KOCH 1835

(Deutschl. Crust., Myr. etc. H. 3, t. 3.)

Syn. 1866 *Scolioplanes crassipes* BERGSÖE & MEINERT o. c. p. 102.

» 1870 » » MEINERT, Nat. Tidskr. 3 R., 7 B. p. 50.

» 1880 » » LATZEL, Die Myriap. d. Österr.-Ungar. Monarchie I, p. 194.

Kroppen framtill mycket afsmalnande, kort och glest hårig. *Hufvudskölden* något mera bred än lång, glest hårig. *Gripfötternas* klor räcka, då de sammanslutas, ej fram till hufvudets

framkant; tanden vid klons bas ovanligt stor och kraftig; höft-delen nästan hårlös, opunkterad, i framkanten tandlös och obetydligt eller knappast något urbräddad; vid gripklons ledgång mot höften åt utsidan en liten brun chitiniserad punkt. *Ryggsköldarne* utan skulptur, jämna och släta, men med några få, korta och spridda hår. *Buksköldarne* nästan hårlösa och glatta, längs midten med en intryckt linie, på sidorna om hvilken stå tvenne grunda sidogropar, en på hvarje sida; till formen äro de, utom de främre, nästan lika långa som breda, sista bukskölden dock förlängd, smalare än de föregående, rundadt triangelformig med bakåt konvergerande sidor. *Pleuræ* mycket glest håriga med talrika (10—16) porer, alla obetäckta. *Analporer* två, tydliga. *Andhålen* stora, runda. *Analbenen* nästan kortare än de andra; hanens 6-ledade, mycket tjocka, nästan klubblika; ändleden klovväpnad. *Färgen* lifligt gul med dragning åt brandgult, buksköldarne nästan hvita, ofta med ett par gula fläckar vid bakkanten. *Benparens antal* hos ♂: 45, 47: hos ♀: 47. Längd 18—27 m.m.; bredd 1,5 m.m.; ant. 2 m.m.

De nordiska exemplaren synas i storlek och benparens antal vara mindre än de sydländska. MEINERT angifver kroppslängden till 35—45 m.m., LATZEL till 22—59 m.m.; benparens antal enligt MEINERT: hos ♂ 47—51, hos ♀ 47—53; enligt LATZEL: hos ♂ 45—57, hos ♀ 47—59.

Fyra exemplar af denna art, 2 hanar och 2 honor, togos af mig juli 1886 utanför botaniska trädgården i Kristiania samt vid Fredriksberg å Bygdö därsammastädes. — Danmark, Schlesien, Sydtyskland, Österrike, Frankrike.

2. *Scoliopterus maritimus* LEACH 1817

(Zool. Misc. III p. 44, tab. 140, fig. 1—2).

Syn. 1866 *Sc. maritimus* BERGSÖE & MEINERT, o. c. p. 100;

» 1871 d:o o. c. p. 52 (enligt MEINERTS granskning af svenska exemplar).

Kroppen framtill afsmalnande, dock knappt i så hög grad som hos föregående art, hårig, håren både längre och tätare än hos *Sc. crassipes*. *Hufvudskölden* lika bred som lång, borstklädd. *Gripfötternas* klor räcka, sammanslutna, ej till hufvudets

framkant; tanden vid klons bas ganska kraftig, dock ej så utvecklade som hos *Sc. crassipes*: höftdelen besatt med långa hår, opunkterad, i framkanten djupt urbräddad, men tandlös; vid gripklons ledgång mot höften åt utsidan en brun chitiniserad punkt. *Ryggsköldarne* utan skulptur, men tydligt håriga. *Buusköldarne* med en tämligen tydlig, större längsgrop i midten, men utan midtlinie; sista buuskölden förlängd, smalare än de andra, med bakåt konvergerande räta sidor, bakkanten tvärhuggen. *Pleuralporer* färre, 8—15 till antalet, obetäckta och spridda äfven åt sidorna; pleuræ med långa och tämligen tätstående borst. *Analporer* två, tydliga. *Andhålen* stora, runda. *Analbenen* kortare än de andra; hanens 6-ledade, mycket förtjockade, ändleden med klo. *Alla benen* tämligen tät och långt håriga. *Färgen* vxelar från brun till blekgul.

Benparens antal: ♂ 45—49, ♀ 49 (51). Längd 20—32 m.m.; br. 1 m.m.; ant. 3 m.m. Måtten för de svenska exemplaren, jämförda med MEINERTS af de danska, visa en betydligare storlek för de förra än för de senare.

Funnen redan 1852 vid *Skaftö* i Bohuslän af framlidne Intendenten A. W. MALM (Göt. mus.) samt 1857 på *Gotland* af framl. Prof. BOHEMAN. — Danmark, England (vid hafskusterna).

Sc. maritimus synes mest förekomma under stenar vid hafsstränderna. De af MEINERT omnämnda exemplaren af denna art äro nämligen tagna på dylik plats å Möens klint; BOHEMANs ex. bära etiketten: »Gotland, under stenar», och A. W. MALMS tillhörde en samling myriopoder, som voro tagna på Skaftö dels i löfskog, dels »under stenar på stranden.»

V. Slägtet *Schendyla* BERGSÖE & MEINERT 1866

(Nat. Tidskr. 3 R., 4 B., p. 103.)

1. *Schendyla nemorensis* C. L. KOCH 1837

(*Geophilus nemorensis* Deutchl. Crust. etc. hft. 9, taf. 4; *Schendyla nemorensis* MEINERT 1866 o. c. p. 105).

Denna myriopod, som förut med säkerhet varit känd i Sverige blott från Gotland, är helt visst allmännare spridd, än man trott. Så är den tagen i *Skåne* (vid Ringsjön) af konservator C. ROTH, i *Småland* vid *Fönköping* (Rosenlünd och Husqvarna) af under-

tecknad, i *Bohuslän* (Burgården) af A. W. MALM, i *Nerike* (Askersund, Djupviken) af PALMBERG, hvarjämte exemplar i dr PALMBERGS samling föreligga äfven från *Upland*. Vid Jönköping har jag funnit den blott under barken på ekstubbar. — Danmark, Holland, Schlesien, Sydtyskland, Österrike, Frankrike.

VI. Slägtet *Geophilus* LEACH 1814

(Trans. Linn. Soc. Lond. XI, p. 384.)

Syn. 1866 *Geophilus* MEINERT, Nat. Tidskr. 3 R., 4 B., p. 86.

1. *Geophilus sodalis* BERGSÖE och MEINERT.

(Nat. Tidskr. 3 R., 4 B., p. 97.)

Syn. 1881 *Geophilus condylogaster* LATZEL, Die Myr. I p. 178.

De svenska exemplaren äga, alldeles såsom LATZEL uppgifver för sin *G. condylogaster*, på de främre (omkr. 5—15) baksköldarnes framkant en mer eller mindre chitiniserad grop, i hvilken en tappformig förlängning från närmast föregående buksköld passar in. Något tvifvel på identiteten emellan MEINERT (i Zeits. Ent. N. F. 1881 h. p. 77) och LATZELS arter kan därför knappast råda, hvilken identitet HAASE (Schles. Chil. epim.) ock uppvisat.

Skåne, Landskrona, *Lomma* (C. ROTH), *Löddesnäs* (C. TRÄDGÅRDH), Gotland, (Gotska sandön) och Vestergötland (Alingsås). — Danmark, Holland, Schlesien, Österrike, Frankrike, Italien, Algeriet.

2. *Geophilus truncorum* BERGSÖE och MEINERT 1866

(Nat. Tidskr. 3 R., 4 B., p. 94.)

Säkerligen tämligen allmän från Skåne åtminstone till Upland samt på Gotland, ehuru för sin litenhet lätt förbisedd; antecknad från flere lokaler i Skåne, Blekinge, Gotland, Småland, Öster- och Vestergötland, Södermanland, *Vestmanland* och Upland. — Danmark, Holland, Ostpreussen, Schlesien, Frankrike.

3. *Geophilus proximus* C. L. KOCH 1847

(Syst. d. Myriap. p. 186.)

I denna art innefattas, enl. LATZEL, äfven KOCHS arter *G. palustris* och *G. impressus*.

Synes vara en af de allmännaste myriopoder i Sverige och tillika en af dem, som gå längst mot norden, då den t. ex. anträffats ända upp i Finnmarken; funnen äfven på *Norderön* i Jämtland (P. OLSSON) och vid *Trondhjem* (ipse). — Danmark, Holland, Schlesien, Tyskland, Österrike, Frankrike.

4. *Geophilus flavus* DEGEER 1788

(*Scolopendra flava*, Mem. p. serv. à l'hist. d. Ins. T. VII, p. 561, t. 35 figg. 17—20).

(= *Geophilus longicornis* LEACH, MEINERT, HAASE, LATZEL m. fl.).

Ann. I likhet med PALMBERG och STUXBERG anser jag, att intet tvifvel kan råda angående hvilken svensk *Geophilus* De Geers *Scolopendra flava* är, hvarför namnet *G. longicornis* bör vika för det af Dr STUXBERG återinförda *G. flavus*.

Allmän från Skåne åtminstone upp till Vestmanland — Upland. — Danmark, Norge, Holland, Schlesien, Österrike, Frankrike, Italien.

5. *Geophilus electricus* LINNÉ 1758

(Syst. Nat. ed. X, T. 1, p. 638.)

Sparsamt förekommande, men tämligen vidt spridd; funnen i Skåne vid Öfvedskloster, Vollsjö, Löfvesta, Belteberga, Ramlösa, *Kjeflinge* (C. ROTH), Småland (*Hägganäs*), samt vid *Göteborg* (Slottsskogen, A. W. MALM), Visby, Stockholm, Upsala. — Norge, Danmark, Schlesien, Tyskland, Österrike, Frankrike.

6. *Geophilus ferrugineus* C. L. KOCH 1835

(Deutschl. Crust., Myr. etc., hft. 3, tab. 2.)

Denna art, af MEINERT uppgifven såsom den allmännaste inom sitt slägte i Danmark och af STUXBERG såsom »allmän öfver säkerligen hela Sverige», är troligen något mera sporadisk till sin förekomst än t. ex. *G. flavus* och *G. proximus*, alldenstund jag förgäfvos eftersökt den på flere ställen i Småland, bl. a. i Jönköpingstrakten. Allmännast har jag funnit honom vid de ställen af Mälarstränderna, jag haft tillfälle undersöka, samt i Skåne och Blekinge. Den är ock funnen på Smålands östra

kust (*Kalmar*, P. G. THEORIN), och i *Bohuslän* (A. W. MALM).
— Norge, Nord- och Sydtyskland, Italien, Frankrike, Spanien
och Norra Afrika.

Andra ordningen SYMPHYLA

RYDER 1880.

Familjen SCOLOPENDRELLIDÆ NEWPORT 1844.

VII. Släktet *Scolopendrella* GERVAIS 1839

(Compt. rend. de l'Ac. Scienc. IX p. 532.)

1. *Scolopendrella immaculata* NEWPORT 1844

(Trans. Linn. Soc. Lond. XIX p. 374, t. 40 f. 4.)

Antagligen rätt vida spridd, fast lätt förbisedd; antecknad från flere ställen i Skåne (Esperöd, Klinta, Bosjökloster, Kullaberg, Bosarp), Gotland (Visby, Lummelunda, Bunge m. fl. st.), Småland (*Sanna* och *Husqvarna* nära Jönköping), vid Stockholm (Hagaparken, Bellevue), i Upland (Upsala flerstädes), Vestmanland (*Kungsör*). — Norge, Danmark, Ryssland, Tyskland, Österrike, Italien, Frankrike.

(Forts.)
